

היכל החתם סופר

גליון שבועי בגישתו ותרנתו של מרנא ורבנא החתם סופר זי"ע א

גליון כ"ז • פרשת בראשית • כ"ו תשרי תשפ"ו

כפתה הדיכל

בראשית - כוחה של 'ראשית'

בעמדינו ב'שבת בראשית', בראשית שנה, מן הראוי להביא דברים איתנים ממשנתו של רבינו זי"ע א (תורת משה ועץ הדעת), במהות חטא עץ הדעת, אשר נעוצה בהפסד כח הראשית.

זאת בהקדם דברי רז"ל שעץ הדעת היה מעיקרו מוכן עבור האדם, אלא דהיה לו להמתין בשביל כך עד השבת ואז היה מותר לו. והקדמת האכילה בעודו בוסר לפני השבת, זה היה חטאו. וכתב רבינו לבאר עפ"י דברי הרמב"ן בביאור תכונת העץ לדעת טוב ורע, שעל ידי אכילתו נולדה בלב האדם הבחירה לטוב ולרע, ובטרם אכלו היינו היה כל תכונתו לטוב והיה עובד ה' בטבע מזגו.

ומעתה י"ל דאכן זאת היתה כונת אדם הראשון באכילתו מעץ הדעת, שאכן היה חפצו ומגמתו שיכנס בלבו הבחירה ויוכל להתגבר על טבעו הרע ולעבוד את ה', כי זה כל האדם להיות בעל בחירה ויבחר בטוב ובחרת בחיים, אבל אם אין לו חפץ אין מקום לשכר ועונש. ובאמת זה היה הטעם שהיה אכן העץ מוכן לאכילתו, שיוכל לעבוד את אלקיו בבחירה ובהתגברות הטוב על הרע.

והטעם שציוו לו הקב"ה להמתין מלאכול עד בוא השבת הינו מפני ש"שורש אדם מנעוריו, בנוי על יסודות רעועים, עפר מן האדמה נוטה לבהמיות, אם יהי לו בחירה קרוב להפסד שיבחר הרע לו וימאס בטוב לו, הוי אומרי' לרע טוב ולטוב רע, וקרוב להפסד מן השכר. על כן רצה הקב"ה שלא יאכל מן העץ בעש"ק עד כניסת שבת, אז היה זוכה לנשמה יתירה הקדושה ביתר שאת, ואז אם יאכל ויכניס בו כח חפץ והבחירה יהי' יסודו בנוי על יסוד קודש, ושוב לא יסור ממנו בחירה הטובה אפי' אחר שבת, כי הכל הולך ונמשך אחר היסוד שהבנין בנוי עליו. אך הנחש השיא לאכול קודם שבת בעוד שעפרוריו גשמיים גבר עליו ע"כ תחלת יסוד בנין בחירתו לא טוב ה' והרי הוא קרוב להפסד מן השכר."

למדנו מדברי רבינו את כוחה של הראשית, כי דבר קדושה אשר מראשית יסודה הושתתה בקדושה תהיה אחריתה נשגבה מאד, ואילו היתה תחילת מחמת היצר אצל אדם הראשון בשכ"ק, היתה גם אחריתה בטוב מכופל.

ובדבריו שם להלן מרמז רבינו את דבריהם ז"ל שביום שבת היה מותר לאדם, בשמות המינים שעליהם אמרו חז"ל שהם עץ הדעת, והם תאנה חיטה אתרוג ויין (ברכות ז. מ. ובראשית רבה טו. ח), וכתב רבינו "וברור דהכל אמתי שהי' אותו הפרי כלול מארבעתן טעם תאנה חטה ופרי עץ הדר ויין. ולכשיקח את ראשי תיבות ת'אנה ח'טה י'ין ה'דר יעלו לתיבת תח"ה - בגימטריא עם הכולל "שבתון". ומכאן רמז דבשבת היה לו תחיה מפירות הללו.

בעמדתו סמוכים ליומא דהילולא רבא של רבינו מאור הדורות זי"ע, נתחנן ונבקש על טובת הכלל והפרט, יהא רעוא מקדם שמי שמאי, שיתורנו תגן לנו ותאיר עיננו, ותמליץ טוב עלינו ועל כל עם ישראל בכל מקום שהם, לטב ולחיים ולשלם אמן.

אברהם אבינו

פנינים מתורת רבינו

ערוכים בשפה ברורה לשולחן השבת

להם להקטין ולהפסיד השגת אור עצמם, כדי להאיר לתלמידיהם אחריהם, ויאיירו הם גם כן בעולם.

וזה היה ההפרש בין 'חנוך בן ירד' שהתהלך את האלקים (להלן כד) עד שנהפך לאש ונעשה מלאך (תוס' חולין ס' ע"א ד"ה פסוק), אך לעומת זה לא האיר לאנשי העולם, עד שנתגדלו אנשי דור המבול בימיו. מאידך, אברהם אבינו ע"ה לא נזדכך גופו כל כך להתהפך למלאך, מחמת שהקטין השגתו כדי לקרוא בשם ה' (להלן יג ד, כא לג) ולצוות ביתו ובניו אחריו ושמרו דרך ה' (להלן יח יט).

(ע"ה דף ד', משנת תפ"ט. וע"ה בהקדמת פתחי חותם לשו"ת חת"ס חלק יו"ד, במשנת רבינו בהבדל שבין אברהם אבינו ע"ה לחנוך בן ירד)

את האדם לוקחים בדברים, כי בכוח לוקחים את גוש העפר ולא את הנפש

ויקח ה' אלקים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה (ב, טו).

פירש"י: לקחו בדברים ופתחו להכנס (בראשית רבה).

רש"י השריש לנו יסוד גדול בכך, כי באדם אין שייך קיחה ביד ובכח, כי אם משכהו בדברים, וכן קבע רש"י כמה פעמים (שמות יד, ו. ויקרא ח, ב. במדבר ח, ו. ועוד) דלא שייך לשון לקיחה באדם כי אם בדברים. והטעם לזה, כי האדם איננו אותו הגוף העומד לפנינו, כי זהו רק גוש עפר טיט היוצרים, ועיקר האדם הוא נשמת חיים אשר בקרבו שכלו ודעתו ומחשבתו. ומעתה אם אתה לוקח האדם ביד וכובלו בכבלי ברזל ומושכו לכל מקום שתרצה, על כרחו שלא מרצונו, הרי לא לקחת את האדם, אלא גוש עפר מן האדמה הזאת ממקום זה למקום אחר, שהרי מחשבתו ורצונו נשאר במקום הראשון, כי מחשבתו ורצונו אינו הולך עמו. אך אם תקחהו בדברים למשוך מחשבתו ודעתו אליך, הרי לקחתו, משום הכי פירש רש"י דלא שייך קיחה באדם זולת בדברים. (דרשות דף ש"ח טור ג', וכע"ז בתר"מ פרשת וישלח)

אדם וחוה נענשו על הסכלות להחליף חיי עולם בהנאה מועטת

אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרבה בעצב תלדי בנים ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך (ג, טו)

הנה עונשים אלו אינם על עצם האכילה מעץ הדעת, שהרי עונש אכילתו קצוב היה "ביום אכלך ממנו מות תמות", אלא עונשים אלו היו על הטפשות והסכלות להחליף חיי עבד בהנאה מועטת של "ונפקחו עיניכם", וללמד עוברי עבירה אשר לפי שעה שוכחים אחריתם ומה יהיה בסופם, הלא המתוק הזה למור יומר, וגמול זה הכסילות שהעונש הוא מידה כנגד מידה.

(ליקוטים מכת"י הגר"ש דייטש ז"ל, וע"ש פירוש המידה כנגד מידה בכל אחד מהעונשים)

תלמיד חכם צריך שיגבה לבו בדרכי ה' ויהיה תלוי בה' לבדו

ובין המים אשר מעל לרקייע (א, י).

פירש רש"י, שאינם על הרקיע, אלא למעלה ממנו, ותלויים במאמרו של הקב"ה, עיי"ש.

ונראה לומר רמז בהבדלת המים, במה שאמרו חז"ל (הענין ז ע"ה) התורה נמשלה למים שמניחין מקום גבוה ונוזלים למקום נמוך, אך מאידך כתיב (דברי הימים ב, יז, ו) ויגבה לבו בדרכי ה', ולא יתבייש מפני המלעיגים, ולא ישא פניו כל איש למחות בעוברי עבירה, ולהורות לעם ה' דרכי ה', ויבטח באלקיו לבדו. וזהו הבדלת המים, מצד אחד מים תחתונים היינו להנמיך עצמו, אך מצד שני צריך שיהיו גם מים העליונים המגביהים לשבת, ואותם המים העליונים המה תלויים במאמרו של הקב"ה ולא בשום סמיה מהעולם הזה ואנשיו.

חסידות שאין עמה נתינה עליה נאמר 'עם הארץ חסיד'

ועץ עשה פרי. (א, יב)

בזה שניתה הארץ מרצון השי"ת, והוציאה טעם רק לפרי, ולא רצתה לתת כחה להוציא שיהיה גם 'טעם עצו ופרי' שוה' (בראשית רבה ט, ט. רש"י פסוק יא), נמצא שמחמת כילות וקמצנות שניתה הארץ מדעת הבורא יתברך, אך מאידך התחסדה להוציא דשאים למרות שלא ציוה אותה השי"ת על כך (ועשתה כן מקל וחומר, כמבאר בחולין ס' ע"ה, הובא ברש"י), והתחסדות זו היא חסידות שאינה מפסדת כלום לארץ, ולכן בזה הסכימה להתחסד, מה שלא הסכימה להוציא טעם העץ כטעם הפרי, מפני שלזה צריכה לתרום מכוחה יותר עבור כך (ומכש"כ לעיל דף ד' שכדי להוציא טעם גם לעץ, היה על הארץ לתת את כוחה לגמרי ולהישאר עפר דומם בלא שום כח נפש, ע"ש). וזהו דרכן של חסידים עם הארץ, שהם מתחסדים במה שאינם מפסידים כל שהוא, וזה חסידות של 'הארץ', והיינו 'עם הארץ חסיד' (אבות פ"ב מ"ה).

דרך צדיקים להפסיד אור עצמם כדי להאיר לתלמידיהם

ואת המאור הקטן למקשלת הלילה ואת הנוכבים (א, טו)

אמרו חז"ל (רש"י) שכדי לפייס את הלבנה הירבה לה את צבאיה. ועוד אמרו (חולין ס' ע"ב) עתידין צדיקים שיקראו בשמו של הלבנה, דוד הקטן, שמואל הקטן, ועוד.

ויש לפרש, דהרי הנוכבים לעולם עומדים, אלא שמעוצם אור החמה אינם מאירים ביום, ובלילה הם מאירים רק משום קטנות הלבנה, שמתוך קטנות הלבנה אפשר לראות גם את אור הנוכבים. וזהו דרכן של צדיקים, שטוב

חייגו:

0733.454.678

למחלוקת

ארה"ב:

1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש מתורת מרנא ורבנא החתם סופר זי"ע א

לש"ק אדיש אנגלית צרפתית

כמו"כ וכולנו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון, ואפשרות מענה על מדור 'לחידוד'

קו היכל החתם סופר

משולחן הקוראים - א

האבני נזר מורה לחתני בר מצוה לשקוד על ספרי חתם סופר... • עובדא בענין שייכות רבינו לנשמת הרמב"ן • רבינו מחשב ברגע קטן באיזה יום בשבת נסתגרה מרים • ידיעות בענין משפחתו של רבינו החתם סופר • השתקקות הבריאה להתעלות ממדריגה למדריגה

האבני נזר מעיר על עצמו שלקח את דרך לימודו מהחתם סופר!

במה שהובא במדור 'בקרב קדושים' גליון ג' בענין הערצת האבני נזר את מרגא החתם ספר, הוסיף הג"מ ליפא רובינפעלד את אשר העיד הגאון רבי מיכאל אליעזר פארשליענער זצ"ל תלמיד חביב של מרן האבני נזר זצ"ל (בספר מכתביו "מיכאל באחת" אגרת כ"ו), את אשר ששמע מפ"ק האבני נזר זצ"ל שדרך לימודו לקח מהחתם סופר.

וז"ל שם: "ואודיע למר נ"א לא כמתייחר חס ושולם, כשבאתי פעם ראשון לפני אדמו"ר מאור הגולה האבני נזר זצ"ל וכבר למדתי אצל רבנים גאונים מדור שעבר, ואמרת לי לפני איזה חידושים ושאלני איפוא למדתי ואמרת לי ואמר לי שאין זה דרך לימודו. ואמרת לי שאני לקחתי לי גם כן ספר החתם סופר לדרך הלימוד. אזי אמר לי שעתה נכון אצלו: "שסדר לימודי בעזה", לקחתי גם כן מהחתם סופר..."

ועיי"ש עוד בספר מיכאל באחת בעמ' רמח בהערה, שמביא המהדיר מה ששמע מפ"ק מרן אדמו"ר מנובומונסק (שליט"א) זצ"ל ששמע מהג"ר יוסף בלומענפעלד ז"ל מתלמידי הג"ר מאיר אריק ז"ל, שביום הבר מצוה שלו נכנס עם אביו אל מרן האבני נזר זצ"ל, ואמר לו שילמד הרבה ר"ן והרבה חתם סופר...

כשרבינו מחשב ברגע כמימרא - באיזה יום בשבוע נסתגרה מרים לשבעת ימים

במו"מ שהובא במדור 'ואתפלפל כדת' בגליון יא בענין הטעם שלא מלו עצמם בני לוי במדבר משום פיקוח נפש מחמת חולשא דאורחא (כמו שהאריך בזה רבינו בתשובתו הרמה סי' רח) ציין הג"מ מאיר דוד סעקולא אב"ד כליל תפארת ב"פ לתוספת נפלאה שיש בזה בכתיב הג"ר נפתלי סופר מח"ס 'מטה נפתלי' תלמיד נאמן לרבינו החת"ס, ונדפסו דבריו אלו בסוף ספר חת"ס על גיטין המצורף לספר 'מוצלב מאש' (עמ' לח) וז"ל שם:

"אכתוב לזכרון מה שזכיתי למצא חן בעיני מרן הקדוש מהר"ם זצוק"ל, כאשר הייתי זוכה ללמוד בעש"ק פ' בהעלותך, בלימוד חומש ורש"י בעש"ק, אשר רבינו ז"ל היה מפרש טעם מה שלא עשו כל מ' שנה אצל פסח אחד, וגמרא מפרש שאל שאל היה רוח צפוני במדבר, וכמו אפוקרסים למדו מזה כי אין חיוב כל כך למו, כי הם לא יאמינו בטעם זה ברוח צפונית. ומרן הקדוש ז"ל היה נותן טעם לאשר כל אדם מודה כי ידוע מי שהוא חולה גדול ומוכה אי אפשר ליסע בדרך, ועדות ממש רבינו שלא מל קודם שיצא ממדין. והנה ידוע בתורה שלא ידעו איזה יום יסעו כי על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו, ועל כן לא היו יכולים למו כל מ' שנה [כי שמא ימולו ויצטרכו לצאת לדרך תוך שלשת ימי החול, ויסתכנו].

וכאשר פירש רבנו הקדוש זה להתלמידים היה שם תלמיד רך בשנים, ושמו היה מרדכי ברודא, והשיב לרבנו ז"ל אם כן למה לא מלו בתוך זמן הסגרה של מרים [שהלא אז ידעו ישראל שלא ילכו למסעם עד ז' ימים, ולא היה חשש סכנה, והיה להם על כל ישראל למו את עצמם]. ומרן ז"ל לא ידע להשיב לו.

ואני אמרתי לרבנו ז"ל, הלא מבואר בש"ע או"ח סימן של"א במג"א ס"ק ט' בשם רמב"ם, גם ביו"ד אסור למול מילה שלא בזמנה [היינו דביום ה' וז' אסור למול משום שיבא להסתכן בשבת ונצטרך לחלל עליו את השבת, ובמג"א הוסיף גם יום ד', ושם היה מילה שלא בזמנה, [ומעתה] אולי היה תפילה הסגר [מרים] ג' ימים קודם שבת ולא היו יכולים למול [כי ביום ה' ה' ו' ושבת לא עבדין מילה שלא בזמנה, ואח"כ הוא כבר תוך ג' להמשך מסעם]. מיד השיב לי מרן לפני כל התלמידים: 'אמת כך הוא'. ועשה חשבון מיד [-שבאמת נסתגרה מרים ביום רביעי בשבת], ושמה ואמר, אני אכתוב בפנקס תורה שלי בשמן. ובלי ש"ק אחר תפילת מעריב, היה דרכו להגיד לפני ת"ח אשר מתפללים בבהמ"ז חדושי תורה אשר חידש בפרשה, והיה שם גם אבי הצדיק, ואמר רבנו הקדוש לפניו אשר הייתי מיישב דבריו. ורב אחד אמר לי שראה כי בחור אחד היה מעתיק ד"ת מכתבי מרן ז"ל,

והיה זה נכתב גם כן בפניקסו צוק"ל.

ואין בידנו החשבון שחישב רבינו החת"ס, שעל פיה עולה שהתחילו ימי הסגר מרים ביום רביעי בשבת, אך אפשר לבאר עפ"י ידיעות שנסתגרה מרים ביום כ"ב סיון [ע"י סדר עולם פרק ו', וע"י רבינו יוסף בכור שור דברים א, ב, וע"י חזקוני במדבר יב, טז]. והנה הסגר מרים הרי היה בשנה השנית ליציא"מ, ור"ח ניסן באותה שנה הרי היה ביום ראשון בשבת (שבת פז), ומעתה אם נעשה את סדר החדשים אחד מלא ואחד חסר, ימצא כ"ב סיון ביום רביעי.

בענין השתקקות הבריאה לעלות ממדריגה למדריגה מדומם לח ומחי לצומח וכו'

גליון ג' מדור 'תולדות' בענין מאמרו של החתם סופר על המצה שנקרא 'לחם עוני' מפני שהמצה עצמה עונה דברים רבים - מתפללת שיאכלוה. והובא שם מאמרו של הרה"ק מגלאנטא, ששח שמי גילה זאת לרבינו החת"ס, אין זאת כי אם שהוא עצמו שמע כן את המצה מתפללת. והרחיב את היריעה הג"מ יונתן שטראסר הי", שעפ"י פשטם עדיין עיקר הביאור בזה חסר מן הספר. אבל רבינו שם הראה מקומם של דברים והדברים מבוארים עפ"י יסוד שהרחיב רבינו הרבה פעמים בספריו, שדומם צומח חי מדבר שואפים כל אחד מהם תמיד להתעלות ממדריגה למדריגה, שאיפת הדומם להיות צומח וצומח חי וכו'. וגם כאן בענין לחם עוני גם כן הביאור עפ"י יסוד זה כפי סייס מרן עצמו בדרשותיו שם וציין לדברי הפנים יפות בפרשת ויצא שמבאר יסוד זה.

עיי"נ גם כן בדרשות ח"ב שער"ה טור ד' שכתב רבינו יסוד זה, וז"ל, "שם 'הארץ עיפה למטר והיא עצמה מתפללת שיבוא מטר בזמנו כדי להוציא צמחה שתתעלה מדומם לצומח, והצומח יהי מאכל להחי, והחי למדבר, ויהי להם עלי' בזה כמבואר אצלינו במקום אחר באריכות..."

מפני מה חתם רבינו את עצמו כל ימיו "מפפד"מ" - שנים ארוכות אחר שכבר לא גר שם

בנוגע להמדובר במדור עניני דיומא גליון ו שרבינו זצ"ע חתם שמו כל ימיו על שם עיר מולדתו - פראנקפורט - "משה הק' סופר מפפד"מ".

כתב לנו הג"מ עקיבא ראזענפעלד, ב"פ נ"י: ונראה לבאר אמאי החת"ס חתם עצמו משה"ק סופר מפפד"מ הגם שהיה דר שם רק כאשר היה ילד ואח"כ היה דר בשאר מקומות ואח"כ נעשה רב אב"ד בק"ק בדרעניץ ק"ק מאטערסדארף ק"ק פרעסבורג, וי"ל דמצאתי בשו"ת הב"ח הישנות סימן קה וז"ל: אברהם אבינו אמר לאליעזר עבדו כי אל ארצי ואל מולדתי תלך והעבד הלך הלך אל ארם נהרים אל עיי נחור הנה קרא אברהם לארם נהרים ארצו ומולדתו אע"פ שהיה דירתו באור כשדים וכמו שאמר הכתוב ויקח תרח את אברהם בנו וכו' ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצו ננעו גו', וכבר האריכו הרמב"ן והרא"ם ע"י שם, וגם אנכי חדשתי שם לפי עניות דעתי בחידושי דברים ואין כאן מקומו מכל מקום למדנו מכאן שאדם קורא את שמו אחר מולדתו ובית אביו אף על פי שדר בעיר אחרת ע"כ, לפי"ז נראה היטב טעם הכון אמאי חת"ס חתם עצמו משה"ק סופר מפפד"מ.

רבינו החת"ס עלה לתורה ביום שמחת תורה - בעליה החמישים - משום מדריגת שער הנו"ן דקדושה

בענין המובא במדור בקרב קדושים גליון א' על עדות הרה"ק הישמח משה"ק זצ"ל שנשמת רבינו החתם סופר היתה משרש נשמת הרמב"ן. השווה לכך הג"מ מנחם משה כ"ץ את דברי הג"מ יצחק וייס זצ"ל אב"ד ווערבווא בספרו 'אלף כתב' (אות תקפ"ז) בענין מנהגו של החתם סופר בשמחת תורה. וז"ל שם:

"מרגא הח"ס נהג ביום שמחת תורה שמ"ט קרואים עלו בפרשת וזאת הברכה, ואח"כ עלה הח"ס לחתן תורה, והוא היה איש החמישים שעלה לתורה, ולענ"ד כונת הח"ס בזה, כי היה נשמת הרמב"ן והרמב"ן היה ניצוץ מרגע, ומשה רבינו השני ביום האחרון שער הנון, כפי השלח"ק ז"ע ועל משה הר נבו, הוא נוטריקון נו, בו שהשלים שער הנון".

פרטים מפליאים אודות קו"ח אחיו ואחותו של רבינו החתם סופר

בתולדות ימי נעוריו ומשפחתו של רבינו שהובא במדור תולדות גליונות יא-ג שלח הג"מ משה קרויס ירושלים ת"ו להשלמת היריעה ידיעות משלימות ממשפחתו של רבינו זצ"ע עצמו, צאצאי הוריו הג"מ שמואל וזוגתו מרת ריזל.

הורי רבינו, מוה"ר שמואל וזוגתו הצדקנית מרת ריזל שהו יותר מעשר שנים בלא זש"ק, ונפקדה מרת ריזל בשנת תקכ"ג בלידת רבינו - והיתה אז בת שלשים או שלשים ווש.

אחר לידת רבינו ילדה מרת ריזל עוד שני בנים ובת אחת, בשנת תקכ"ז או תקכ"ח ילדה את בנה הר"ר שמעון [עובד ה' מנעוריו, עסק במשא ומתן באמונה פור נתן לאביו מלבד שאר צדקות, מנוסח מצבתו]. ובשנת תקע"ט את בנה הר"ר יוסף יוזפא [בכור אם קיים בכל נפשו. מנוסח המצבה, זאת לאחר שהיתה אלמנה כארבעים ושלוש שנים ובנה רבי יוסף יוזפא היה מתאמץ עבודה], וכך גם את בתה מרת הינדלה (שטריוס).

שני אחיו של רבינו נפטרו בצעירותם ללא זרע של קיימא. ר' שמעון נפטר בשנת תקע"ט, ובשנת תקפ"א נפטר רבי יוסף יוזפא. ושניהם ללא זרע של קיימא. ומסתבר שרבינו החתם סופר קרא את שם בניו שנוולו לו אח"כ - מוה"ר שמעון (המקרא סופר) ומוה"ר יוסף יוזפא - על שם שני אחיו אלו שנפטרו ללא שארית בארץ.

רבינו הוצרך לחלוץ לנשותיהם של שני אחיו, אשת רבי שמעון היתה מרת יענטלה בת רבי נתן אופנהיים [אין לנו פרטים אודות חליצה זו]. ולאשת אחיו רבי יוזפא מרת חולדה [שהיתה גם בת אחותו של רבינו מרת הינדא וראה להלן]. אשת רבי יוזפא ברצותה למנוע את טירחת רבינו וביטול התלמידים טלטלה עצמה מפפד"מ לפרעשבורג כדי שיחלוץ לה רבינו במקום מושבו, ורבינו הכיר לה טובה על כן ראה חוט המושלש עמ' קמ בהערה).

אחות רבינו מרת הינדא נישאה למו"ה גבריאל הכהן שטריוס מפפד"מ, והולידה כמה תולדות, אך גם היא נפטרה בצעירותה ממש בשנת תקס"ה [בטרם מלאה לה ארבעים]. כשנפטרה לקח רבינו את בנה מו"ה שמואל כ"ץ שטריוס וגידלו בביתו ואף השיאו אשה.

בכתבי רבינו מוזכר רבי שמואל זה כמ"פ, בספר הזכרון מספר רבינו על סעודת הבר מצוה שערך לבשנת תקס"ט: "אמרת להנחם ביום שבת קודש פרשת ויצא, כי עשיתי סעודת בר מצוה לבן אחותי שמואל כ"ץ יחי, וגם בפפ"ד עשו בני משפחתנו יום שמחה ביום ההוא, אך אש מאת ה' במבוי הנקרא גי"א גאס ברחוב היהודים, ונשרפו הבתים מצד א' עד בית אמי מוה"ר ת', היא אם זקנתו של הבח' הנ"ל, ומצד השני עד בית אביו של הנער, והי' להם הפסד רב במטלטלי' שלהם. גם שמחתנו לא ערבה לנו, כי עיקור שמחת מצוה של בר מצוה הוא דרשת הנער, כמבואר בש"ך ומוג"א, ואחר אומרו הפתיחה מת א' בשכונתנו והוצרך לצאת הנער הכהן, והוא כאן חתן מחופתו כפי פ' העקדה שפירשו שיוצא ממנו שלא ברצונו, כי רוצה יותר להשאר שם ע"ש, והי' כן הי"..."

ובתשובות (אבה"ע ב' קטו) מזכיר רבינו את שמחת נישואיו: "היום הגיעני נועם מכתב פר"מ הייתי טרוד במצות נישואין בן אחותי התורני המופלא כה' שמואל כ"ץ נ"י..." וכמו"כ מזכיר בפנקס המילה את מילת בניו.

תולדותיו

פרקי חייו של רבינו זי"ע

עובדות והנהגות מפי בת רבינו זי"ע

ושטף מספר שכונות ומאות בתים נהרסו ואלפי אנשים נשים וטף נשארו ללא קורת גג. בעקבות כך, נאלצה הממשלה לדחות את טקס ההכתרה על לאחר חג הסוכות. למחרת יום הכפורים נפל אבא זצ"ל למשכב, ומחלתו הכבדה עליו. במשך כמה שבועות ריחפה על ראשו סכנת חיים עד שריחמו עליו מן השמים ונתרפא.

חמישים שנה נוספו להכת"ס

עוד סיפרה: כשאחי ר' אברהם שמואל בנימין [בעל הכתב סופר] היה ילד בגיל שבע, חלה במחלה מסוכנת והרופאים כבר אמרו נואש לחייו. אמא ובני המשפחה באו בבכיות לאבא שיתפלל למען חיי בנו, באמצע אמירת תהלים, הרים אבא זצ"ל את ידיו כלפי שמים ואמר: "רבונו של עולם, תן לי את הבן הזה במתנה לכה"פ ליוכל שנים בלבד". וכך הוה, הכתב סופר חי חמישים ושבע שנים. אומרים, שגם הכתב סופר ידע מזה, ולפני פטירתו צווה לחפש בארון הספרים את הנרות שאביו הדליק אותם לראשו בעת שהיה נוטה למות בהיותו ילד, כדי להדליקם עכשיו...

הצעת שידוכו של המהר"ם שי"ק

פעם סיפרה לי הדודה שמחה ע"ה: אבא שלי, כשבנותי הגיעו לפרקן ביקש תמיד להשתדך עם יהודים עשירים וכו' פעם קרה מקרה יוצא מן הכלל. בחור ישיבה אחד בשם משה שיק שהיה עילוי והצטיין בלימודו, מאוד מצא חן בעיני אבא, למרות שהיה בן למשפחה ענייה. פעם הציע לו אבא נכבדות ואמר לו שמוכן לתת לו את בתו לאשה. על זה ענה לו תלמידו: "כבוד גדול הוא לי, אבל אני מצטער מאד, מכיון שגם שמי - משה". על זה אמר לו אבא זצ"ל: "אם אתה מקפיד על כך, אז בודאי שהזיווג הזה אינו מן השמים".

למען ידעו דורותיכם

... אמרתי בלבי אלך ואשאל את דודה שמחה, האם כנים הדברים שאבא שלה לא נתן לנשים ולבנות להכנס לסוכה. הדודה שמחה צחקה ואמרה שלא היו דברים מעולם. אדרבה, אמרה היא, אמא, אחותי ואני כולנו ישבנו בסוכה יחד עם אבא זצ"ל. וכן נהג גם אחי [הכתב סופר], שסעד בסוכתו יחד עם כל בני משפחתו.

אדמו"ר בעל 'שבט סופר' זצ"ל היה רגיל לבקר אצל הדודה שמחה כל חג, ואמר בשבת בדיחה: 'רואין מומין ביום טוב' (מומם - דודה באידיש). משום שדודה שמחה היתה אחות אביו זצ"ל.

לרגל יומא דהילולא רבא דרבינו זי"ע נעתיק כאן את זכרונותיה של בת רבינו זי"ע - מרת שמחה לעהמאן ע"ה, אשר שמע מפיה הגה"ח אשר אנשיל יהודה מילער אב"ד פעטרושען ורשם בנו עלי גליון ביומנו 'עולמו של אבא' (עמ' טט):

בכל חודש היו צריכים לכבס את הטלית מרוב דמעות

מאז שחר ילדותי הקסים אותי השם 'חתם סופר' ולא מצאתי מנוחה ומרגוע לנפשי עד שהגעתי לישיבת פרעשבורג. בנוסף ללימוד בשיבה שבראשה עמד אדמו"ר מרן שמחה בונם סופר זצ"ל, נכד החתם סופר, בכל פעם שהיתה לי הזדמנות וזמן, יצאתי לחפש את 'עקבות' החתם סופר, ובמיוחד רציתי לדבר עם אנשים שזכו להכיר את החתם סופר באופן אישי.

מכל צאצאיו של החתם סופר לא היו בחיים רק בתו מרת שמחה. היא היתה בגיל עשרים ושתיים כשאביה נפטר, והחתם סופר הכניסה לחופה. כשאני למדתי בפרעשבורג היתה בגיל שמונים ושתיים שנה. לעתים קרובות ביקרתי אצלה מכיון שהיא היתה גם דודתי (בעלה, ר' משה טוביה לעהמאן היה בנו של ר' עקיבא יוסף לעהמאן, חתנו של סבי ר' ישראל מילר). והיא סיפרה לי על אביה מרן החתם סופר.

פעם אמרה לי: "דע לך, כי מה שכתב הרב ר' שלמה סופר, רבה של בערעגסאס בספרו 'חוט המשולש' על אבא שלי, יש בזה הגזמות. אני אספר לך דברים אמיתיים שראיתי במו עיני: **לאבא שלי היו שלוש טליתות בהן התפלל, כמעט בכל חודש היינו צריכים לכבס טלית אחת, כי מרוב הדמעות ששפך אבי זצ"ל בעת התפילה היתה הטלית מזוהמת ושחורה...**"

הכתרת המלך פרדינאנד שנדחה

עוד סיפרה לי הדודה שמחה, למרות שבירת הוונגריה היא בודפעשט, היה מקובל מזדורי דורות להכתיר את המלך בעיר פרעשבורג. פעם נקבע יום ההכתרה של המלך פרדינאנד ליום הכיפורים. אבא זצ"ל הצטער מאוד על כך, מכיון שידע כי על ידי זה יחללו הרבה יהודים את יום הקדוש. כל המאמצים שעשו פרנסי הקהילה כדי לדחות את תאריך ההכתרה עלו בתוהו. באותו ערב יום כיפור לא חזר הביתה אבא זצ"ל מבית הכנסת, למרות שבימים זה מצווה לאכול, והמשיך להתפלל בבית הכנסת עד הצהריים. אחרי חצות היום כיסו לפתע עננים שחורים את פני השמים. גשמי זעף ירדו מלווים ברוחות סערה, כתוצאה מכך נהרסו כל שערי הכבוד וכל הקישוטים שנעשו במשך שבועות ברחובות העיר לכבוד המאורע. הנהר דנובה עלה על גדותיו

עניינא דיומא

שיבני אור עיני רבינו בתקופה זו

כידוע רבינו נשא בזיווג שני את הצדקת הרבנית שרל בת הגרעק"א זי"ע, ממנה הקים את שבטו שבט הסופרים, אולם זו לא האריכה עמו ימים, ונפטרה על פניו בדמי ימיה בשנת תקצ"ב. לאחר כשלוש שנים, הופיעה זוגתו הצדקת בחלומו ורמזה לו שישא אשה כדי לגדל צאצאיהם, כי הבית צריך שמירה (כמו שמסופר בחוט המשולש עמו' קכ"א), ואכן לאחר מכן בשנת תקצ"ה נשא בזיווג שלישי את אלמנתו של הגאון בעל טיב גיטין, ה"ה רבי הירש העללער זצ"ל (כ"ב בלקח"ב ש"ב בשנת תקצ"ה התקיימו נישואיו השלישיים).

הצדקת מרת חיה, היתה אשה צדקנית וחכמת לב, נשואה היתה לבעלה הגאון בעל טיב גיטין, שנתקבל לאב"ד "אובן ישן" בשנת תקצ"ד לאחר השתדלות ועצת רבינו החתם סופר, אך למגינת לב, באותה שנה שנתקבל לאב"ד, נתבקש לישיבה של מעלה ביום כ"ה תשרי תקצ"ה. כיון שראה רבינו החתם ס"ס, לקח את אלמנתו לו לאשה למען תנחם אחרי בעלה זצ"ל (כמסופר כן בחוט המשולש עמו' קכ"ב).

אך הנה, בשנה אחת ביום כ"ה תשרי, בין השנים תקצ"ו - תקצ"ט, ראה רבינו החתם ס"ס שהרבנית מרת חיה, מדלקת נר לעילוי נשמת בעלה הראשון ה"ה בעל הטיב גיטין, רבינו שהיה גברא קפדנא, נרתע לאחוריו, ואף שבצדקותו לא אמר לה מאומה, כדי שלא לצער אותה ח"ו, מכל מקום הוא גנח על הדבר, כי סבור שאין ראוי לה לעשות לה כן אחר שעתה היא נשואה לו, ואמנם לדאבון כל בית ישראל מזליה חזי, שגם הוא נפטר באותו היום, כ"ה תשרי, והובן למפרע גנוחי גניח של רבינו בשעה שראה מעשה... (כמסופר בזכרון למשה עמו' קפ"ד בהערה. ועיין בשו"ת חתם סופר י"ד סימן שנ"ה לענין שאין לאשה להראות אבולות על בעלה הראשון בפני בעלה השני).

המבצע הגדול לשנת תשפ"ו

מסכת עולם הבא

לקראת ראש חודש אדר, יתקיים א"ה מבחן לכל המשתתפים על המסכת אותה בחרו, המבחן כולל גמרא ופירש"י (אופן עריכת המבחן יפורסם א"ה בהמשך).

לקראת ראש חודש אדר, יתקיים א"ה מבחן לכל המשתתפים על המסכת אותה בחרו, המבחן כולל גמרא ופירש"י (אופן עריכת המבחן יפורסם א"ה בהמשך).

וכל אלו יכנסו להגרלה נוספת על **15 כרטיסי טיסה לפרעשבורג** לציון הק' של רבינו החתם סופר זי"ע, ועוד פרסים נכספים נבחרים.

כל המשתתפים במבחן זה יזכו להשתתף בהגרלת ענק של **15 כרטיסי טיסה לליז'ענסק** לציון הק' של הרבי רבי אלימלך זי"ע בליז'ענסק, ועוד פרסים נכספים יקרי ערך.

בוסק למבחנים הר"ל, למעוניינים מתור כלל הנבחרים, יתקיים "מבחן פומבי מיוחד" על המסכת שהם שינו, בין המשתתפים במבחן מיוחד זה יתקיימו **הגרלות מיוחדות** במספר דפי המסכת, כן מספר כרטיסי ההגרלה | פרטים על זמן ומיקום המבחן יתפרסמו לקראת המועד, סמוך ונראה לחודש אלול תשפ"ו.

1 בקו "היכל החתם סופר" - שלוחה 5 | אר"י: 0733.454.678 | ארה"ב: 1-605.615.70.10

2 בעמדות 'נדרים פלוס' - קטגוריית "היכל החתם סופר"

3 באימייל: a0733258665@gmail.com

הרישום
בשלושה
אפשרויות:

הליכות והנהגות

עבדתי ועבדתי רבני ז"ע

עניני יארצייט

לרגל יומא דהילולא קדישא של רבינו מרן החתם סופר זיע"א החל בערב שבת קודש שבוע זה, אמונו דבר בעתו מה טוב להביא מדרכיו והנהגותיו בעניני יארצייט

הצדיק מתעלה ביומא דהילולא דיליה

גם צדיק הזוכה לחזות בנועם ה' בעולם העליון, הוא מתעלה גם שם ממדרגה למדרגה, זו למעלה מזו, ובכל מדרגה יושב ב"ב חודש, ובכל יארצייט שלו מעינים בדינו ועולה ומתעלה למדרגה נעלה יותר, וכן לעולם (ש"ת חת"ס או"ח סי' י"ד).

תפילה על קברי אבותיו ורבותיו ביום היא"צ שלהם

ביום יארצייט של אבותיו או רבותיו, נהג רבינו לשלוח סכום כסף לת"ח שיתפלל עבורו על קברותיהם (מכתב רבינו הנדפס בקובץ כרם שלמה אלול תשנ"ח, הוא מכתב שכתב רבינו החת"ס ביום כ"ב תמוז תקצ"ו להגד"צ להעלה ד"ל, ובתוך דבריו כותב שהוגדר לשלוח כל שנה איזה זהובים לת"ח הדר בפרנקפורט דמיין, כדי שיתפלל עבורו על קברי אבותיו ורבותיו ביום היא"צ שלהם).

תפילה לפני העמוד, ואם אפשר להשלימו למחרת

רבינו החת"ס זיע"ה התפלל לפני העמוד ביום יארצייט של אביו ואמו (לקחב"ח הקדמה לח"א "במנהגי תפילות", ובאוצרות הסופר חכ"א פ"ב הערה א' תמה מכאן על מש"כ בספר פסקי חת"ס או"ח עמוד ל"א הערה ד' שמרן לא התפלל לפני העמוד ביום היא"צ, ומי שיש לו יא"צ ולא יכל להתפלל לפני עמוד, יוכל להתפלל ערבית שלאחר היא"צ, ולא אמרין בזה "עבר זמנו בטל קרבנו" (הגהות השו"ע או"ח סי' קל"ב, וכדעת הלבוש).

עליה לתורה

מי שיש לו יארצייט בשבת, עולה לתורה אחד משבעה קרואים (ש"ת חת"ס ח"ו סי' ק"ג, וע"ש הדין במי שיש לו יארצייט והגיע לביהכ"ס רק אחר שמכרו העליות).

הדלקת נרות

ביום יארצייט מודליקין נר, והוא תיקון לנשמת המת (ראה לשון רבינו בשו"ת חת"ס או"ח סי' ק"ס וקס"א, שהזכיר 'הדלקה' יחד עם קדיש ותענית, שהוא תקנתא לנשמת האב, וע"ע שו"ת כתב סופר או"ח סי' ס"ה), ונר זה נראה שיהיה משמן זית דוקא (כת"י מרן זיע"ה נדפס בשו"ת חת"ס החדשות סי' ס"ח ד"ה ואף, וכן משמע מלשון רבינו בשו"ת אבה"ע ח"א סי' פ"ה, אמנם ראה בספר מנוחת הסופר פ"ד הערה ט', מה שהעיר בזה משו"ת חת"ס ח"מ סי' ק"י דמשמע דהוי מודליקין נר שעה. וע"ע מעשה נורא בשו"ת רבי עקיבא יוסף שלזינגר יו"ד סי' ק"ע, על נר שהדליק אביו ב"א"צ של החת"ס בפקודת רבו החת"ס שנגלה אליו בחלום לבקש זאת). ורבינו כשהיה לו יארצייט הניח נרות לפני העמוד בבית הכנסת (לקחב"ח הקדמה לח"א, ומנהגי חת"ס פ"א אות מ"ב, וע"י מנוחת הסופר פ"ד הערה ה' משכ"ב), אבל להדליק נר על הקבר, כתב רבינו שלא ידע מה מצוה רבה יש בזה (שו"ת ח"ו סי' כ"ז).

אמירת קדיש

אמירת קדיש ביום יארצייט של אבותיו, הוא סגולה לנשמת המת ויש בו גמילות חסד עם המתים (שו"ת אבה"ע ח"א סי' פ"ה), והוא תיקון לנשמתו ביומא דדינא דיליה (שו"ת או"ח סי' קמ"ב וסי' קס"א), והוא זכיה לנשמותיהם, ולא מחמת אמירת ידידיה, אלא במה שמזכה את הציבור בענייני אמן ויהא עמייה רבא מברך, וברכו. וע"י שמזכה את הציבור, שייך ל"ז מזכה את אבותיו (שו"ת חת"ס או"ח סי' קנ"ט, וע"ש דהוה טעם מנהג שאכנו שרק אחד אומר, כי כשאומרים כמה יחד כ"א הוא רק כמסמיע לזכות הציבור, וע"י

היכל המעשה

עבודת סיפורי הוד עקדושת רבינו ז"ע

"רוח השם בו"...

השמש כבר שלחה קרני אור אחרונות על גגותיה המיושנים של פרעשבורג, שבת המלכה עומדת לפרוס את כנפיה. ריח תבשילי השבת עולה מכל עבר ומתערב באוויר הצלול של פניא מעלי שבתא. העיר כולה לובשת הוד והדר לקראת קבלת פני המלכה.

בביתו, כבר עמד מוכן רב העיר, ענק הדורות ואביר הרועים רבינו משה סופר ה"חתם סופר" זיע"ה, זקנו הטהור ירד על מידותיו, פניו קרנו מאור יקרות של קדושת היום הממשמש ובא, וכבר פנה לצאת מפתח ביתו לעבר בית המדרש הגדול, לקבל שבת עם בני קהילתו.

אך הנה, כאשר הגיע אל המזוזה ורגל אחת כבר הייתה מחוץ לבית, נעצר רבנו על עומדו. תנועתו קפאה, עיניו הקדושות התכווצו בריכוז, ומבט עמוק טמיר ונעלם נסוך היה על פניו, ר' יענקל, שמשו המסור שעמד הכן ללוותו, הבחין כי רבו אינו זז ממקומו, כאילו נגלתה לעיני רוחו הטהורות תמונה נסתרת מעין כל חי. דקה ארוכה של שתיקה חלפה, ולאחריה, הסב רבנו את פניו לאחור, ובלחש קרא לשמשו לשוב עמו הביתה פנימה.

המדרגות לבית רבינו בפרעשבורג, תמונה משנת תרע"ג

בחדרו, ניגש ה"חתם סופר" אל שולחן כתיבתו, פתח מגירה קטנה, ומתוכה הוציא שקיק בד. הוא מנה בידי הטהורות אחת-עשרה זהובים, לא פחות ולא יותר. הוא מסרם לידי ר' יעקב והורה לו: "טול את המעות הללו, ורוץ מהר אל קצה העיר. לאכסנייתו של בחור פלוני, ותמסור לו את הכסף הזה במתנה גמורה. אך אל תגלה לו מי שלח אותך!"

רגליו של ר' יענקל השמש נשאוהו בקלות בסמטאות פרעשבורג, ובעוד אורם של נרות השבת החל מציץ מבעד לחלונות, הגיע לקצה העיר, ופגש את הדירה שעניית ודלות זועקת מכל עבריה, עוד טרם קרב אל הדלת, הוא זיהה את הבחור עומד מחוץ לבית שעון על גזע עץ, וכל מראהו זועק מבוכה דלות ודאגה.

מה יעשה עתה הבחור בזהובים הללו, כאשר השבת כבר בפתח? חלפה מחשבה במוחו של השמש, אך הוא מיהר להדחיקה. הוא ניגש אל הבחור, שחריצי עניות חרצו את פניו, ובלי אומר ודברים, הניח בכפו את י"א הזהובים, סב על עקביו ושב בריצה לבית רבו.

השבת עברה בנעימים, אך ר' יענקל השמש סקרן היה לברר מה מסתתר מאחורי השליחות החריגה. לאחר תפילת שחרית של יום ראשון בבוקר, הצליח ר' יענקל לפגוש "באקרא" את אותו בחור. והנה, רק ראוהו הבחור, זינק לעברו של ר' יענקל, והחל להפציר בו: "אמור לי, בבקשה ממך, מי הוא המלאך משמים ששלח אותך אלי אמש? מאין הגיע הכסף הזה שהציל את נפשי?"

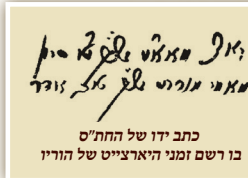
זכר ר' יעקב את ציוויו של רבו וסירב לגלות. "מתנה היא לך מן השמים", אמר בקצרה, "מנוע אני במצוות המשלח שלא לגלות שמו". אך הבחור לא הרפה, הוא המשיך להתחנן ולבקש, וכשדמעות עומדות בעיניו גולל את סיפורו: "אל תחשוב שמתוך סקרנות גרידא אני שואל. דע לך, כי מי ששלח לי את אותם י"א זהובים, הוא לא פחות מבעל רוח הקודש, עיניו רואות לפני ולפנים!"

דע לך, המשיך הבחור בקול רועד מהתרגשות, "כי עני ואביון אנוכי, לחם צר ומים לחץ הוא מנת חלקי. התגוררתי באכסניה של אלמנה עניה בקצה העיר, ועם הזמן הצטבר חובי כלפיה לסך מדיק של 11 זהובים. לא היה לי במה לשלם, והיא, שבעצמה אין לה מאומה, היתה מפצירה בי יום-יום. אתמול, בערב שבת, כלו כל הקיצין. היא נכנסה לחדרי בבכי תמרורים, וזעקה כי בגללי, כיון שלא פרעתי את חובי, לא נותר לה אף פרוטה לקנות נרות שבת קודש... ברוב צערה וכעסה, השליכה את מעט חצצני החוצה וגירשה אותי בבושות פנים, באומרה שלא אשוב עד שאטע את הכסף כולו!"

"מצאתי את עצמי נזרק לרחוב, השבת בפתח, ואין לי לאן ללכת", המשיך הבחור וקולו נשבר, "עמדתי שם אובד עצות, בוש ונכלם. נשאתי את עיניי וליכי אל אבינו שבשמים, ושפכתי את שיחי מנהמת ליבי, שיושיעני מן המצר. עוד תחינתי תליה בכי, והנה הופעת אתה, כמלאך משמים, ובידך בדיקוק הסך שהייתי זקוק לו, י"א זהובים! היש פלא גדול מזה? אמור לי, האין זה אות ומופת כי שולחך איש אלוקים קדוש הוא, אשר תפילתי הגיעה לאוזניו ברוח קדושו?"

עמד ר' יעקב כמאובן. צמרמורת אחזה בו, רק עתה הבין את פשר העצירה הפתאומית על פה הדלת, ואת עומק ראייתו של רבו, אשר רואה ושומע את עקבת הדל מסוף העולם ועד סופו.

(מקור: ספר זכרון למשה, מכתבי תהילה סימן כ"א, בשם ר' יעקב לערער מתלמידיו ומשמשיו של רבינו, שאיתו עמו היה המעשה)

כתב ידו של החת"ס
בו רשם זמני יארצייט של הוריו

יום פטירת אביו מרנא החת"ס (שו"ת כח"ס חו"מ ריש סימן מ"ב, אמנם הרבנית הצדקנית מרת שרל בת הרעק"א, ציוותה לבניה שלא יתענו אחריה רק יתמידו בתורה ביום זה ביותר, כמו שהביאו המכתב סופר בהקדמתו לשו"ת כתב סופר. ובחוט המשולש עמוד ק"ב, ובלקחב"ח בתולדות ימי חי מרן, כתבו שרבינו פסק לקיים צוואתה בזה. וע"ש שהכתב סופר הקפיד לעשות סיום ביום זה. ובאמת אביה של הרבנית, הגרעק"א, גם ציוה כן לבניו שלא יתענו, כמובא בספר מאורן של ישראל ח"ב עמוד רמ"ה).

ספק לו באיזה יום הוא יא"צ של אביו

מי שמוספק אם יום היא"צ של אביו הוא בד' לחודש או בה' לחודש, אם יש עוד אחים במקום אחר שהם יודעים בבירור הזמן הנכון, ורק הוא לבדו אינו יודע, יעשה כל מנהגי יא"צ ביום ד' לחודש, אמירת קדיש, והדלקת נר, וביום ה' לחודש פטור מכל. אבל אם אין לו אחים בעולם, ונשמת האב צריכה לתיקון ביום היא"צ, ינהג בכל המנהגים בשני הימים, מיהו בתענית יש להקל שלא יתענה אלא בד' לחודש, ובה' לחודש יוסיף לימוד התורה ועבודת השם שזהו טוב מכל הקרבנות (שו"ת או"ח סי' קס"א, וע"ע שם סי' קס"ב, ובליקוטי הערות על תשובה הנ"ל אות ד', וראה גם שו"ת דברי יציב יו"ד סי' רמ"ג משכ"ב).

נזדמן לו מצות מילה ביום היא"צ

מי שרגיל להתענות ביום היארצייט של אביו, ובשנה אחת נתכבד ביום זה בסנדקאות ומוהללות, אינו מתענה ביום זה ואין צורך להשלים תעניתו, וזאת אף שהיה יכול לכבד אחר במצוה זו, והטעם לזה דמעינקא לא קיבלו המנהג במקום מצות מילה, כי יש תיקון לנשמת האב כשבנו עוסק במצות מילה, יותר מבשאר מצות (הגהות חת"ס או"ח סי' תקנ"ט על מג"א סי' קל"ד).

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחלת מורשת החתם סופר

מכון הוצאה לאור • קו תורני • גיליון שבועי

להצטרפות לקבלת הגיליון באימייל: chasamsofer3@gmail.com

